

Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi
The Journal of International Social Research
Cilt: 9 Sayı: 43 Volume: 9 Issue: 43
Nisan 2016 April 2016
www.sosyalarastirmalar.com Issn: 1307-9581

ÇİZGİ FİMLERİN OKULÖNCESİ ÇOCUKLARININ PROBLEM DAVRANIŞLARINA ETKİSİ CARTOONS' EFFECTS ON PRESCHOOLERS' PROBLEM BEHAVIORS

Taşkın İNAN*

Öz

Okulöncesi dönem çocukları gelişimsel özellikleri nedeniyle medya içerikleriyle ilgili olarak değerlendirme yapabilme, analiz etme ve seçici davranma becerilerine sahip değildir. Medya karşısında savunmasız alıcı konumunda olan çocuklar özellikle çizgi filmlerden hem olumlu hem de olumsuz açıdan etkilenmektedir. Çizgi filmlerin yapımında kullanılan teknikler ve içerik özellikle okulöncesi dönem çocuklarını cezbetmektedir. Çizgi filmlerde kullanılan hayali, olağanüstü yeteneklere sahip karakterler veya konuşturulan hayvanlar, kullanılan renk, ses, müzik gibi unsurlar çocukların ilgisini çizgi filmlere çekmektedir ve çocuklar gün içerisinde ciddi bir zaman dilimini çizgi film seyrederek geçirmektedir. Çocukların sergilediği problem davranışlar ve seyrettikleri çizgi filmler arasında sıkı bir bağlantı olabileceği düşünülmektedir.

Günümüzde medya her yaşta bireylerin yaşamının önemli bir parçası haline gelmiştir. Medyayla geçirilen süre gün geçtikçe artmaktadır. Medya yalın anlamıyla sadece haber alma ve eğlendirme işleviyle değil, bireylerin sosyal hayata dâhil olabilmesi, çevresiyle etkileşimini devam ettirebilmesi, kısacası yaşamını idame ettirebilmesi için gerekli bir araç olarak karşımıza çıkmaktadır. Bireyler, evde, sokakta, otobüste, metroda, hatta işyerinde medyadan kopamaz hale gelmiştir. Medyaya ilgi duyma ve zaman geçirme dönemi gittikçe daha erken yaşlara, hatta okulöncesi döneme doğru inmiştir.

Bandura'nın Sosyal Öğrenme Kuramı'na göre, çocuk, çevresinde gördüğü davranışları örnek almaya meyillidir. Doğru seçim yapma ve karar verme konusunda yetersiz olan bu yaş grubu çocukların özensiz ve amaçsız olarak hazırlanmış çizgi film karakterlerini rol model olarak kendilerine ve çevrelerine zarar verici davranışlarda bulunma ihtimalleri bulunmaktadır. Çocukların fiziksel, sosyal, duygusal ve bilişsel gelişimlerini olumlu veya olumsuz etkileme potansiyeli bulunan çizgi filmlerin, çocukları nasıl etkilediğinin ortaya konulması önemlidir.

Bu araştırmanın temel amacı, okulöncesi eğitime devam eden 60-72 aylık çocukların gün içerisinde sergiledikleri çizgi film izleme alışkanlıklarının ve problem davranışlarının, ebeveyn-öğretmen-çocuk üçgeni açısından değerlendirilmesidir. Yani, hem ebeveyn, hem öğretmen hem de çocuğun görüşleri alınmıştır.

Bu araştırma, 2 ayrı bağımsız anaokulunda gönüllü olarak çalışmaya katılmayı kabul eden 8 veli, 8 okulöncesi çocuğu ve 2 anaokulu öğretmeni, toplam 18 katılımcıyla gerçekleştirilmiştir.

Nitel araştırma yöntemlerinin kullanıldığı bu çalışmada, ebeveynler ve çocuk için araştırmacı tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu ve okul öncesi öğretmenleri için ise İnan tarafından "Problem Davranışlar Kontrol Listesi" adıyla Türkçeye çevrilmiş olan, Harvard Üniversitesi, Columbia Üniversitesi ve Chicago Üniversitesi'nden bir grup araştırmacı tarafından oluşturulmuş, problem davranışların tespitinde kullanılan "PHDCN: Child Behavior Checklist, Wave 3, 2000-2002" kullanılmıştır.

Ebeveyn ve çocuklarla yapılan görüşme verilerinin çözümlenmesi içerik analiziyle yapılmıştır. Ebeveyn ve çocuklardan elde edilen verilerden anlamlı/ortak kodlar çıkarılmıştır. Bu kodlar kategorize edilerek ortak temalar belirlenmiştir. Öğretmenlerin doldurduğu, çocukların problem davranışlarını tespit etmekte kullanılan kontrol listesi ve çocuk ve ebeveyninin verdiği cevaplardan elde edilen kodlar ve temalar karşılaştırmalı olarak değerlendirilmiştir. Elde edilen bulgular ışığında çizgi filmlerin okul öncesi dönem çocukların problem davranışlarına etkisi üzerine değerlendirme yapılmış, ebeveynlere ve çizgi film yapımcılarına çeşitli öneriler getirilmiştir. Her bir vakanın detaylı öyküsünden bölümler verilmiştir. Elde edilen bulgular ışığında çizgi filmlerin okulöncesi dönem çocukların problem davranışlarıyla ilişkisi üzerine değerlendirme yapılmış, ebeveynlere çeşitli öneriler getirilmiştir.

Araştırma sonucunda çocukların çizgi film izleme süreleri, izledikleri çizgi film türleri ve içerikleri, ebeveynlerin kontrol durumu ve bilinç düzeyleri açısından çizgi filmlerden nasıl etkilendikleri ortaya konulmuştur. Sonuçta çocukların izledikleri çizgi filmlerin tür ve içeriklerinin, rol model alma durumlarının, çocukların sosyal ve duygusal yaşantısında önemli etkileri olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Çizgi Film, Şiddet, Medya Okuryazarlığı.

Abstract

Preschool children are not able to analyse, evaluate and select the media content carefully due to their developmental characteristics. Children, in the position of vulnerable receiver against media, are particularly affected by cartoons both in positive and negative ways. The techniques used in cartoons and the content could be very attractive to children, eg., imaginative characters which have super power, animal characters which can speak, bright colours, voices, and music. And they spent a big chunk of time every day in front of TV. It is thought that there may be a tight connection between problem behaviours which are displayed by children and the cartoons that they watch.

Nowadays, media has become an important part of people's lives. Every day, the time spent on media is increasing. Media is not used only to entertain and to present people news, but also to provide a social environment for people to interact with others and actually help them survive. Adults, even children, are addicted to using media outside, inside home, at metro or bus, and even at work. This addiction and interest in media can now be seen even in the lives of preschoolers.

According to Bandura's Social Learning Theory, children pretend what they see around them. However, since they cannot make a good choice every time, they might take any characters they see on cartoons as a role-model, even the ones which present

* Yrd. Doç. Dr., Dumlupınar Üniversitesi, Görsel İletişim Tasarımı Bölümü, Çizgi Film Animasyon Ana Sanat Dalı.

violent behaviors and then show some violent behaviors. Thus, it is essential to examine the effects of cartoons on children's physical, social, emotional and cognitive development, especially problem behaviors.

The main purpose of the current study is to evaluate the cartoons that are watched during the day time and the problem behaviors acted by 60-72 months old preschoolers, from the perspectives of parents, teachers and children. That is, the opinions of parents, teachers and children have been taken to examine the cartoon watching habits and problem behaviors of children.

This study was conducted in 2 separate kindergartens, with the participations of 8 parents, 8 preschool children and 2 preschool teachers who agreed to participate voluntarily and with a total of 18 participants.

In this study, qualitative research methods and a semi-structured interview form for children and parents were used by the researcher. Moreover, a checklist translated and entitled as "Problem Behaviour Checklist" by H.Z. İnan was used for preschool teachers. This checklist was created originally by a group of researchers from Harvard, Columbia and Chicago Universities in the name of "PHDCN: Child Behaviour Checklist, Wave 3, 2000-2002."

Data was gathered by the method of interview with parents and children and was analysed by the method of content analysis. Significant/common codes obtained from the data. And then, common themes were determined by categorizing these codes. The checklists filled by teachers and used to identify problem behaviours of children were compared with the codes and themes derived from the responses of children and their parents. The findings derived from this comparison are used to understand the effects of cartoons on children's problem behaviours and to provide parents and cartoon producers some suggestions. Excerpts from the story of each case were given in detail. In the light of the findings, evaluation was made in terms of the relationship between cartoons-watching habits and problem behaviours of preschoolers and various suggestions were made to parents.

The result of the current study presents how children were affected in terms of the type, content, and the duration of the cartoons that they watch and the control behaviours and level of awareness of parents on their cartoon-watching habits. It is found that the types and the contents of the cartoons they watched have significant effects on their role-model behaviours, social and emotional development.

Keywords: Cartoon, Violence, Media Literacy.

1. GİRİŞ

Günümüzde medya her yaşta bireylerin yaşamının önemli bir parçası haline gelmiştir. Medyayla geçirilen süre gün geçtikçe artmaktadır. Medya yalın anlamıyla sadece haber alma ve eğlendirme işleviyle değil, bireylerin sosyal hayata dâhil olabilmesi, çevresiyle etkileşimini devam ettirebilmesi, kısacası yaşamını idame ettirebilmesi için gerekli bir araç olarak karşımıza çıkmaktadır. Bireyler, evde, sokakta, otobüste, metroda hatta işyerinde medyadan kopamaz hale gelmiştir. Medyaya ilgi duyma ve zaman geçirme dönemi gittikçe daha erken yaşlara, hatta okulöncesi döneme doğru inmiştir.

Çizgi filmlerin yapımında kullanılan teknikler ve içerik özellikle okulöncesi dönem çocuklarını cezbetmektedir. Çizgi filmlerde kullanılan hayali, olağanüstü yeteneklere sahip karakterler veya konuşturulan hayvanlar, kullanılan renk, ses, müzik gibi unsurlar çocukların ilgisini çizgi filmlere çekmektedir ve çocuklar gün içerisinde ciddi bir zaman dilimini çizgi film seyrederek geçirmektedir. Ancak, okulöncesi dönem çocukları gelişimsel özellikleri nedeniyle medya içerikleriyle ilgili olarak değerlendirme yapabilmeye, analiz etme ve seçici davranma becerilerine sahip değildir (DeGaetano, 1998; İnan 2015c). Dolayısıyla, medyanın olası olumlu veya olumsuz tüm etkilerine açık konumdadır.

Medya karşısında savunmasız alıcı konumunda olan çocuklar, özellikle çizgi filmlerden hem olumlu hem de olumsuz açıdan etkilenmektedir. Çocukların sergilediği problem davranışlar ve seyrettikleri çizgi filmler arasında sıkı bir bağlantı olabileceği düşünülmektedir. Örneğin, problem davranışların başında gelen şiddet eğilimi gösterme ile şiddet içerikli çizgi filmler seyretme arasında bir bağlantı olduğu alanyazında sıkça ortaya konulan bir gerçektir (örn., Anderson ve diğerleri, 2003; Brown ve Bobkowski, 2011; Huang, Jun Sung Hong, ve Espelage, 2012; Janssen, Boyce ve Pickett, 2012).

Problem davranışlar, her yaşta çocuk tarafından sergilenebilir. Davranış problemleri teriminden farklı olarak, problem davranışlar, tanısı konulmamış, sistematik olarak devam etmese de, özellikle ebeveynler ve öğretmenler tarafından fark edilen çocuğun kendisini veya başkalarını rahatsız edici içselleştirilmiş (içe-vuruk) ve dışsallaştırılmış (dışa-vuruk) davranışlardır (İnan, 2016). Problem davranışlara örnek olarak şunlar verilebilir: Aşırı kaygılı olma, başkalarıyla kavga etme, kendine veya eşyalara zarar verme, başkalarını rencide etme, aşağılama, eğlenceli olduğu halde etkinliklere katılmak istememe, arkadaşlarına vurma, müstehcen hareketler yapma, asılsız korkular edinme, çok abur cubur yeme.

Çocuklar bu tarz problem davranışları, farklı sebeplerden ötürü sergiliyor olabilirler. Öte yandan, Bandura'nın (1965, 1977) Sosyal Öğrenme Kuramı'na göre çocuklar birçok şeyi, gözlem yaparak, taklit ederek, model alarak öğrenirler. Çizgi filmlerin de çocukların hayatını bu kadar çok gasettiği düşünüldüğünde, çocuklar, çizgi filmlerdeki davranışları gözlemleyip, kendine örnek alıp, sonra da uygulamaya koyuyor olabilirler.

Amerika Birleşik Devletleri'nde 3-5 yaş grubu çocuklarla yapılan bir araştırmada bu yaş grubu çocukların boş zamanlarının büyük çoğunluğunu televizyonda şiddet sahneleri içeren çizgi filmleri izlemekle geçirdiğini söylemektedir. Çocukları televizyon karşısında ebeveyn denetimi olmaksızın yalnız bırakarak, kendi tercih ettikleri çizgi filmleri izlemelerini sağlamak çocukların davranışlarında istenmeyen olumsuz değişikliklere yol açabilmektedir. Böylece henüz gelişimini tamamlamamış genç beyinlerin izledikleri şiddet sahneleriyle etkilenmeleri kaçınılmaz hale gelmektedir. Gerçek düş ayrımını yeterince

yapamayan bu yaş grubu çocuklar izledikleri çizgi filmlerdeki uygunsuz sahneler nedeniyle duygusal ve sosyal gelişimlerinde sorunlar yaşamakta ve problem davranışlar sergilemektedirler. (Essays, 2013) Sık sık literatürde yer bulan bu durumun, nitel araştırma yöntemleriyle araştırılmasının, bu konuya katkısı olacağı düşünülmektedir.

Bandura'nın (1977) Sosyal Öğrenme Kuramı'na göre, çocuk, çevresinde gördüğü davranışları örnek almaya meyillidir. Bu teoriye göre doğru seçim yapma ve karar verme konusunda yetersiz olan bu yaş grubu çocukların özensiz ve amaçsız olarak hazırlanmış çizgi film karakterlerini rol model alarak kendilerine ve çevrelerine zarar verici davranışlarda bulabilirler. Çocukların fiziksel, sosyal, duygusal, bilişsel ve dil gelişimlerini desteklemek için, onları olumlu veya olumsuz etkileme potansiyeli bulunan çizgi filmlerin, çocukları nasıl etkilediği ve problem davranışlarla ilişkisinin ortaya konulması gerekmektedir. Bu araştırmanın temel amacı, okulöncesi eğitime devam eden 60-72 aylık çocukların gün içerisinde sergiledikleri çizgi film izleme alışkanlıklarının ve problem davranışlarının, ebeveyn-öğretmen-çocuk üçgeni açısından derinlemesine değerlendirilmesidir.

Bu çalışmada, nitel araştırma yöntemleri kullanılarak, çocukların çizgi film izleme alışkanlıkları ile problem davranış sergileme durumu ortaya konulmuştur. Nitel araştırma gereği olarak, genellemeye gidilmemiş ancak örnek durumların derinlemesine incelenmesi hedeflenmiştir.

2. LİTERATÜR İNCELEMESİ

2.1. Medyanın Çocuk Üzerine Etkileri

Okulöncesi dönem çocukları arasında tablet ve televizyon kullanımı oldukça yaygın hale gelmiştir. Uzmanlar medyanın özellikle de televizyonun çocukların fiziksel gelişimine ve çocuklarda şiddeti tetikleme etkisi üzerine değerlendirmeler yapmaktadırlar. Televizyon kaynaklı çocuklarda görülen fiziksel sorunların başında göz bozuklukları, vücutta duruş ve iskelet yapısında bozuklukları, radyasyon etkisi, yeme bozuklukları ve obezite sayılabilir (Karayağız-Muslu ve Bolşık, 2009: 446; Shields ve Behrman 2000). Bununla birlikte, televizyonun çocuklar üzerinde şiddeti tetikleme ve saldırgan davranışlara yönlendirme etkisi, çocuklarda şiddete karşı duyarsızlaşma, obezite, sigara, alkol ve madde bağımlılığı gibi problemler, yapılan araştırmaların sonuçları olarak karşımıza çıkmaktadır (Anderson ve diğerleri, 2003; Ayrancı, Köşgeroğlu ve Günay, 2004; Brown ve Bobkowski, 2011; Büyükbaykal, 2007; Deveci, Karadağ, ve Yılmaz, 2008; Huang, Jun Sung Hong, ve Espelage, 2012; Janssen, Boyce ve Pickett, 2012; Kızmaz, 2006; Steinhauer, 2008; Krahe ve diğerleri, 2011; Martins ve Wilson, 2012; McBrien, 1999; Möller, Krahe, Busching ve Krause, 2012; Purugganan, Stein, Silver ve Benenson, 2000).

Amerika Birleşik Devletleri'nde Washington Üniversitesi'nden bir grup araştırmacının yaptığı uzun süreli bir başka araştırmanın sonuçlarında çizgi filmlerdeki şiddetin çocukların davranışları üzerinde önemli olumsuz etkilerinden söz etmektedir. Bu araştırma 3-5 yaş grubu çocuğu olan 500'ün üzerinde aileyle 6 aylık bir çalışma ve ardından 1 yıllık gözlem süresi ile gerçekleştirilmiştir. Kontrol ve deney grubu olarak ayrılan iki gruptan kontrol grubundaki çocuklara aileleri tarafından 6 ay süreyle sadece "Road Runner" ve "Scooby Doo" gibi şiddet unsurları içeren çizgi filmler, diğer gruba ise "Dora the Explorer" ve "Curious George" gibi eğitim yönü kuvvetli şiddet içermeyen çizgi filmler izletilmiştir. 6 ay sonunda bu çocuklar 1 yıl süreyle gözlenmiş yapılan gözlemlerde çocuklarda bağırma, başkalarına zorbaca davranma, bir şeye zarar verme, agresif davranışlar gibi problem davranışların var olup olmadığı takip edilmiş ayrıca paylaşma, işbirliği kurma, başkalarının problemlerine karşı hassas olma gibi olumlu davranış biçimleri de gözlemlenmiştir. Sonuçta olumsuz şiddet içeren çizgi filmleri izleyen gruptaki çocuklarda, belirtilen olumsuz davranışların arttığı ancak diğer eğitici çizgi filmleri izleyen çocukların ise gayet sosyal, uyumlu davranışlar sergilediği görülmüştür. (Essays, 2013)

Yokota ve Thompson (2000) 1937-1999 yılları arasında yayımlana 74 adet genel izleyici kitlesi için hazırlanmış çizgi film üzerine araştırma yürütmüşlerdir. Yaptıkları içerik analizi incelemesinde 74 filmin tamamında en az 1 şiddet sahnesinin bulunduğunu tespit etmişlerdir. Ayrıca, bu filmlerde ortalama 9.5 dakika şiddet içeren sahnelerin bulunduğunu ifade etmişlerdir. Şiddet içerikli çizgi filmlerin etkisi ve bu denli yoğun kullanıldığı düşünüldüğünde, seçici ve bilinçli davranmanın ne kadar gerekli olduğu görülmektedir.

Televizyonun bir başka önemli etkisi de çocukların psiko-sosyal ve ahlak gelişimleri üzerinedir. Bu başlık altında sayılabilecek problemler şunlardır: Çocukların bilinçsiz tüketiciler haline dönüşmesi, cinsel kimlik ve karşı cinsle ilgili problemler, anne-babayla geçinememe, kültürel yabancılaşma, anadilde yozlaşma, özkimliğini kaybetme veya oluşturmama, özentisi ve taklit, çocukluğu yaşayamama, çocuk masumiyetinin yok olması ve yetişkinmiş gibi davranma, bedeninden rahatsız olma, cinsiyet rollerinde karmaşa olarak sıralanabilir (Elma ve diğ., 2010; Karaca, Pekiyan ve Güney, 2007; Kuruoğlu, 2013; Saleem, Anderson ve Gentile, 2012; Snapp ve arkadaşları, 2012; Watt, 2012).

Televizyonun bir başka gelişim alanı olan bilişsel gelişim üzerine etkisi değerlendirildiğinde ise özellikle çocuklarda dikkat gelişimine olumsuz etkileri olduğu tartışılmaktadır. Uzun süre televizyon karşısında pasif alıcı konumunda kalan çocuğun ve olumsuz uyarıcılara maruz kalan çocuğun, dikkati ve

refleksleri yeterince gelişmemektedir. Ayrıca, çocuğun düşünce kalıplarının oluşmasına sebep olmaktadır. Örneğin, çocuğun fazla acımasız ve tehlikeli dünya algısı geliştirmesine, daha fazla şiddet algısına, daha fazla suç korkusuna sahip olduğu yapılan araştırmalarla tespit edilmiştir. (DeGaetano, 1998; Taylan, 2011)

Okulöncesi dönemde çocuklar, hayali kahraman, hayali mekân ve hayali olayların gerçek olduğuna inanmaktadırlar. Hayal ve gerçek ayırımını ancak yaş ilerledikçe yapmaya başlarlar. Haber kanallarında, yazılı medyada sürekli çocukların bu ayırımı yapamayıp kötü sonuçlarla karşı karşıya kaldığına dair haberler çıkmaktadır. Örneğin, çizgi filmdeki kahraman gibi uçabileceğine inanıp, kendini evin balkondan aşağı bırakma. Sonu ölümle dahi sonuçlanabilmektedir. Yani, kahramanları kendileri ile özdeşleştirme, onları taklit etme; çizgi filmlerde duyduğu ifadeleri günlük hayatta kullanma; bilinçsiz tüketime özendirilen çizgi filmler yüzünden çocuklarda her gördüğünü isteme gibi çok tehlikeliden az tehlikeli veya uzun süreli etkiden kısa süreli etkiyle kadar çeşit çeşit olumsuz etkiler görülmektedir (Adak-Özdemir ve Ramazan, 2012).

Çizgi filmler, kültür aktarımı ve değerler eğitimi aracı olarak da kullanılmaktadır. Çocuk, izlediği çizgi filmlerle kendine has bir hayal dünyası oluşturabilmekte ve bu dünyayı istediği şekilde yönlendirebilmektedir. Bu yolla, içine girdiği dünyadan öğrendiklerini gerçek yaşama taşıyabilmektedir. Böylece çizgi filmler yoluyla çocuğun hayal dünyasına ulaşıp çocuğa öğretilmek ya da aktarılmak istenen davranışlar ve bilgiler daha etkin biçimde verilebilmektedir (Türkmen, 2012). Çocuklar için vazgeçilmez eğlence aracı olan bu çizgi filmlerin istenmedik kültürel değerleri veya kendi yapımıcısının ideolojisini taşıdığı da aşikârdır. Kim tarafından, hangi düşünceye hizmet etmek maksadıyla yapıldığı bilinmeyen bu ürünler, hiçbir incelemeye ya da bilimsel değerlendirilmeye tabi tutulmadan çocuklara izlettirildiğinde, istenmedik sonuçlar da ortaya çıkabilmektedir (Temizyürek ve Acar 2014). Örneğin, evrensel değerlere uygun olarak, “kendinden farklı olanlara saygı duyma” değerine inanan bir aile, ırkçılığın, cinsiyetçiliğin vurgulandığı, bazı toplulukların renkleri yüzünden aşağılandığı veya kız çocuklarının sürekli ezilip hırpalandığı bir çizgi filmi benimsemeyecek, bu tür bir değer aktarımının çizgi film aracılığıyla çocuğuna aşılmasını kabul etmeyecektir.

2.2. Medya Okuryazarlığı, Nitelikli Medya Ürünleri ve Çocuklar Üzerine Olumlu Etkileri

Öte yandan, kitle iletişim araçlarının çocukların gelişimini olumlu yönde etkileyebildiği de yapılan araştırmalarla kanıtlanmıştır. Bu olumlu etkilenmenin ise çocukların izlediği programların niteliği ve izleme süreleriyle doğru orantılı olduğu bilinmektedir. Örneğin, tüm olumsuz etkilere rağmen Büyükbaykal (2007), özellikle okulöncesi döneme yönelik hazırlanan nitelikli programların, çocuklarda daha fazla sıfat, eylem, isim bilgisi ve sözcük dağarcığının gelişimine fayda sağladığını belirtmektedir.

Çizgi filmlerin olumlu etkisi, yapılan bir başka araştırmada ortaya konulmuştur. Türkkent (2012), çocukların çizgi filmlerdeki olumlu karakterleri de rol model aldığını belirtilmiştir. Öğretmenler ve anneler, çocukların şiddet içeren veya niteliksiz çizgi filmlerdeki karakterleri taklit ettiğini, onlar gibi konuştuğunu, kaba kelimeleri öğrenip, bunları kullandığını, kelime hazinesinin daraldığı, Türkçeyi yanlış kullanmalarına sebep olduğunu ve konuşma becerisinin yavaşladığını; ancak kaliteli programların çocuklarının iletişim becerilerini olumlu etkilediğini, konuşma becerilerini geliştirdiğini, güzel kelimeler ve şarkılar öğrettiğini belirtmiştir. Burada medya okuryazarlığı becerileri gelişmiş ebeveynler ve onların kontrolünde televizyon izleme etkinliği gerçekleştiren çocukların farkı ortaya çıkmaktadır. İnan’a (2013) göre medya okuryazarı bireyler, takip ettikleri medyaya eleştirel bakış açısıyla yaklaşır, nitelikli ve niteliksizi birbirinden ayırır, değerlendirme ve sentez yapabilir. Dolayısıyla, medyanın olumsuz etkilerinden değil, olumlu yönlerinden faydalanmayı bilir.

Medya okuryazarlığı becerisine sahip bireylerle yapılan çalışmalarda, bu becerinin birçok olumlu etkisinden söz edilmektedir. Örneğin; bilinçli kariyer seçimi, sorgulama ve eleştirel düşünme becerisi, vatandaşlık bilinci, medyada vurgulanan standart görünümlere karşı kritik bakış geliştirme, vücut imajlarına ilişkin olumlu tutum geliştirme, sağlıklı yemede artış ve kendine/imajına güvende artış, alkol ve alkollü görünmeye karşı isteksizlik (Binark, Gencil Bek, 2007; Page ve ark., 2011; Chandler, Reckker, 2011; Flores-Koulish, 2010; Piran, Levine, Irving, 2000; Irving, DuPen, Berel, 1998; Irving, Berel, 2001; Austin, Johnson, 1997). Görüldüğü üzere, medya okuryazarı olmak beraberinde medyadan maksimum fayda sağlamayı getirebilmektedir. Günümüzde medyanın hayatın tartışılmaz bir parçası olduğu gerçeği kabul edildiğinde, çocukları hatta gençleri kitle iletişim araçlarından koparmak yerine, onların bilinçli medya tüketicileri olmaları için onlara medya okuryazarlığı eğitimi vermek, eleştirel düşünmeyi becerisini kazandırmak ve akıllarını en iyi şekilde kullanmayı öğretmek şarttır. Ancak bu şekilde kitle iletişim araçları başta olmak üzere, evde, okulda, sokakta, kısacası her yerde kendilerine sunulandan maksimum fayda elde edilebilecektir (İnan, 2015a/b/c; İnan, 2014; Gültepe, 2016; Adak- Özdemir ve Ramazan, 2012).

Yağlı (2013) çocukların gelişimsel özellikleri dikkate alınarak nitelikli olarak hazırlanmış çizgi filmlerin çocuğun gelişim ve eğitimine katkısını şöyle sıralamıştır:

- Çocukların daha erken yaşta kavrama ve öğrenmesine katkı sağlar.

- Çocukların sadece duygu ve düşünce dünyasını değil aynı zaman estetik zevkini de geliştirir.
- Hayata bakış açılarını zenginleştirir, evrensel ve milli değerleri eğlenerek öğrenmelerine katkı sağlar.
- Dilsel ve bilişsel becerilerini geliştirir ve onları düşünme ve karşılaştırma yapmaya yöneltir.
- Çocukların iyilik yardımseverlik gibi bazı olumlu davranışları taklit ederek öğrenmelerine sağlar.
- Çizgi filmlerdeki görselliğin ve iştahın devreye girmesiyle çocuklarda öğrenme daha etkin hale gelir, bununla birlikte çizgi film kahramanlarının çizgi romana uyarlanmasıyla çocuklara daha çabuk okuma alışkanlığı kazandırılabilir.

Büyükbakkal'a (2007) göre, televizyonun topluma faydalı olması için ve toplumların geleceği olan çocukların gelişmelerinin olumlu etkilenmesi için, eğitici içerikte programlara ağırlık verilmesi ve nitelikli yayınların gerçekleştirilmesi gerekmektedir. 1970'li yıllarda Heidi, Şeker Kız gibi sevgi gereksinimini işleyen çizgi filmler varken, 1980'lerde ve 1990'larda Robocop, Ninja Kaplumbağalar, Voltron, Power Rangers gibi çok hırslı, acımasız ve saldırgan kötülerin olduğu çizgi filmler, 2000'lerden günümüze ise Pokemon, Dragon Ball, Tsubasa, Ben 10, Wings, Cedrick gibi çizgi filmler çocuğu ekran başına kilitlemektedir. İyilerin, saf veya aptal gibi gösterildiği, kötülerin girişken, kazanan veya başarılı olarak gösterildiği çizgi filmler çocukların ilgisini çekse de, örnek devlet politikaları veya bilinçli eğitimcilerin ve ebeveynlerin katkılarıyla engellenmelidir. Örneğin, bir dönem Brezilya'da Power Rangers, çocukları sorun çözmede şiddete yönlendirdiği gerekçesiyle yayından kaldırılmıştır.

3. METODOLOJİ

Bu araştırmanın temel amacı, okulöncesi eğitime devam eden 60-72 aylık çocukların gün içerisinde çizgi film izleme alışkanlıklarının ve sergiledikleri problem davranışların, ebeveyn-öğretmen-çocuk üçgeni açısından derinlemesine değerlendirilmesidir. Yani, hem ebeveyn, hem öğretmen hem de çocuğun görüşleri alınmıştır.

Bu araştırma, 2 ayrı bağımsız anaokulunda gönüllü olarak çalışmaya katılmayı kabul eden 8 veli, 8 okulöncesi çocuğu ve 2 anaokulu öğretmeni, toplam 18 katılımcıyla gerçekleştirilmiştir.

Nitel araştırma yöntemlerinin kullanıldığı bu çalışmada, araştırmacı tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu ve H.Z İnan'ın (kişisel görüşme) Problem Davranışlar Kontrol Listesi kullanılmıştır. Çalışmada, yarı yapılandırılmış görüşme formu çerçevesinde, 60-72 aylık okulöncesi eğitim alan 8 çocuğa (4 kız ve 4 erkek) ve ebeveynlerine, çizgi filmlerin yaşamlarındaki etkileri konusunda 10'ar adet açık uçlu soru yöneltilmiştir. Okulöncesi öğretmenleri için ise İnan tarafından Problem Davranışlar Kontrol Listesi adıyla Türkçe'ye çevrilmiş olan, Harvard Üniversitesi, Columbia Üniversitesi ve Chicago Üniversitesi'nden bir grup araştırmacı tarafından oluşturulmuş, problem davranışların tespitinde kullanılan "PHDCN: Child Behavior Checklist, Wave 3, 2000-2002" kullanılmıştır.

Ebeveyn ve çocuklarla yapılan görüşme verilerinin çözümlenmesi içerik analiziyle yapılmıştır. Ebeveyn ve çocuklardan elde edilen verilerden anlamlı/ortak kodlar çıkarılmıştır. Bu kodlar kategorize edilerek ortak temalar belirlenmiştir. Öğretmenlerin doldurduğu, çocukların problem davranışlarını tespit etmekte kullanılan kontrol listesi ve çocuk ve ebeveyninin verdiği cevaplardan elde edilen kodlar ve temalar karşılaştırmalı olarak değerlendirilmiştir. Her bir vakanın detaylı öyküsünden bölümler verilmiştir. Elde edilen bulgular ışığında çizgi filmlerin okulöncesi dönem çocukların problem davranışlarıyla ilişkisi üzerine değerlendirme yapılmış, ebeveynlere ve çizgi film yapımcılarına çeşitli öneriler getirilmiştir.

4. BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde, araştırmaya katılan 8 okulöncesi çocuk, ebeveynleri ve öğretmenleri ile yapılan görüşmeler ve kontrol listesi uygulaması neticesinde elde edilen veriler analiz edilmiştir.

Tablo 1: Çocuk 1'e ilişkin bulgular

Katılımcı	Çizgi film izleme zamanı/ süresi	Ebeveyn denetimi/ aracılığı	İzlediği çocuk kanalları	Öğretmen değerlendirmesi	Ebeveyn değerlendirmesi	Çocukla görüşme
Ç1	-Günde 1-2 saat arası -Hafta içi okuldan dönüşte	İzlenecek çizgi filme ebeveynlerle birlikte karar veriliyor.	-Minika Çocuk -Planet Çocuk	-İyi (yeterli) yemiyor. -Sersem (şaşkın) hissediyor. -Ketumdur, fikirlerini kendine saklıyor. -İçine kapanık ya da	-Evde problem sergilemiyor sadece biraz şımarık. -Bu davranışlarından çizgi filmler etkili değil. - Olumsuz davranışları daha çok arkadaş çevresinden öğreniyor ve yapıyor. - Barbie'li çizgi filmleri	-En çok Pepee'yi seviyor. -Yumurcak ve Minika kanallarını seyrediyor. -Pepee'nin yerinde olmak istiyor. -Pepee'nin gerçek

				kolay utanıyor. -Utangaç ya da ürkektir. -Boş boş bakıyor. -İnatçı, suratsız ya da titiz. -Aktif değil, yavaş hareket ediyor ya da düşük enerjilidir.	seviyor. -İzlediği çizgi film kahramanlarıyla kendini özdeşleştirmiyor.	olduğunu düşünüyor. -Dışarıda oynamayı daha çok seviyor -Oyuncaklarını çizgi filmlerden daha çok seviyor.
--	--	--	--	---	--	---

Tablo 1’de araştırmaya katılan 1.çocuğun, annesinin, öğretmenin ve kendisinin sorulara verdiği cevaplar verilmiştir.

Ç1 6 yaşında bir kız çocuğudur. Annesi lise mezunu ve ev hanımıdır. Öğretmenine göre Ç1 okulda problem davranış olarak değerlendirilebilecek davranışlar sergilemektedir. Örneğin, beslenme problemi (az yemek), sersemlik (şaşkın davranışlar), fikirlerini kendine saklaması, içine kapanıklık, utangaç ya da ürkeklik, kimi zaman çevresine boş boş bakması, inatçı tavırlar, aktif olmaması, yavaş hareket etmesi. Annesi ile yapılan görüşmede ise evde problemsiz bir kişiliğe sahip olduğunu ancak zaman zaman şımarıklık olarak değerlendirilebilecek davranışlar sergilediğini belirtmiştir. Argo veya çevresindekilere fiziksel olarak zarar verecek davranışlar sergilememektedir. Annesine göre en çok Barbie’li çizgi filmleri seyretmektedir. Annesine göre Ç1, günde ortalama 1-2 saat, Minika Çocuk ve Planet Çocuk kanalları başta olmak üzere televizyon izlemektedir. İzleyeceği çizgi filmlere ebeveynleriyle birlikte karar vermektedir.

Öte yandan, çocukla yapılan görüşmede, Ç1 en çok Yumurcak ve Minika Çocuk kanallarını izlediğini, Pepee çizgi filmini sevdiğini, Pepee’nin yerinde olmak istediğini ifade etmiştir. Pepee’nin hayali değil gerçek yaşamdan bir karakter olduğunu düşünmektedir. Dışarıda oynamayı ve oyuncakla oynamayı televizyon seyretmekten daha fazla sevmekte ve tercih etmektedir.

Görüldüğü üzere, çocuğun seyrettiğini belirttiği kanallar, çizgi filmler ve hoşlandıkları konusunda, annesinin verdiği bilgiler çelişmektedir. Ayrıca, öğretmenin belirttiği okulda gözlenen problem davranışları, çocuğun evde veya aile çevresinde sergilemediği anlaşılmaktadır. Çocuğun evde ve okulda farklı görüldüğü anlaşılmaktadır. Çocuk çoğunlukla okulda psiko-sosyal problemler yaşamaktadır. Ancak çocuğun televizyon izleme süresi kabul edilebilir düzeyde ve izlediği çizgi film içerikleri ise şiddet ve olumsuz örnek oluşturabilecek davranışlar içermemektedir.

Tablo 2: Çocuk 2’ye ilişkin bulgular

Katılımcı	Çizgi film izleme zamanı/ süresi	Ebeveyn denetimi/ aracılığı	İzlediği çocuk kanalları	Öğretmen değerlendirmesi	Ebeveyn değerlendirmesi	Çocukla görüşme
Ç2	-Günde 1-2 saat -Hafta içi okula gitmeden önce	İzlenecek çizgi filme birlikte karar veriliyor.	-TRT Çocuk -Planet çocuk	-Çok tartışıyor. -Bazı düşüncelere zihnini kapatamıyor. -Takıntılı. -Diğer çocuklarla geçinemiyor. -Hatalarından sonra suçlu hissediyor gibi gözükmüyor. -Birçok kavgaya karışıyor. -İnatçı, suratsız ya da titiz. -Diğerlerini çok sinirlendiriyor.	-İnatlaşma huyu var. -En sevdiği karakterler Marsupilami, Nane ile Limon ve Keloğlan. -Marsupilamiyi taklit ediyor.	-En çok Marsupilamiyi seviyor. -Yumurcak, Planet çocuk ve TRT çocuk kanallarını seyrediyor. -Harika kanatlar çizgi filmini seviyor. -Jett karakterini ve Marsupilami karakterini seviyor. -Marsupilami olmak istiyor. -Kötüleri kuyruğuyla vurmak için. -Onun en sevdiği özelliği kuyruğuyla vurması. -Vurma özelliğinin onda olmasını istiyor. -Arkadaşlarıyla dışarıda oynamayı seviyor.

Tablo 2’de araştırmaya katılan 2. Çocuğun, annesinin, rretmeninin ve kendisinin sorulara verdiği cevaplar verilmiştir.

2 6 yaşında bir erkek çocuğudur. Annesi niversite mezunudur ve çalışmaktadır. rretmenine göre 2 okulda problem davranış olarak değerlendirilebilecek davranışlar sergilemektedir. Örneğin, arkadaşlarıyla çok tartışmakta, bazı düşüncelere zihnini kapatmakta, bazı takıntıları bulunmakta, diğer çocuklarla geinememekte, yaptığı hatalarından sonra suçluluk hissetmemekte, birçok kavgaya karışmakta, inatçı bir kişiliği sahip, diğerlerini çok sinirlendirmekte. Annesi ile yapılan görüşmede oğlunun sadece inatçı bir kişiliği olduğunu ama başkalarını rahatsız edecek düzeyde olmadığını belirtmiştir 2’nin annesi oğlunun bir dönem Marsupilami izgi filminden çok etkilenip taklit ettiğini ifade etmiştir.

Anne: “Bir dönem Marsupilami izgi filmi ni çok izliyordu, onun gibi davranıyor ve onu taklit ediyordu, onun gibi konuşuyordu, onun sinirlenmesi gibi tepki veriyordu onun gibi gülüyordu, onun gibi tepkiler veriyordu ama yok etti artık. Yani o etkiliyordu ama artık yok.”

Ayrıca çocuğunun en çok Planet ocukla TRT ocuk kanallarını seyrettiğini, Süper köpek, Marsupilami ve Nane ile Limon izgi filmlerini izlediğini belirtmiştir. 2’nin annesi, eğer evdeyse en fazla bir saat ama anneanneyleyse daha fazla televizyon izlediğini belirtmiştir.

2 en çok Marsupilami izgi filmi ni sevdiğini ifade etmiştir. Kahramanın en sevdiği özelliğinin kuyruğuyla vurma sı olduğunu ve bu özelliğin kendisinin de de olmasını istediğini bu sayede istediği kişililere vurabileceğini ifade etmiştir.

2 ile yapılan görüşmede Marsupilami izgi filmiyle ilgili olarak aşağıdaki diyaloglar geçmiştir.

-Onun en çok sevdiğin özelliği neydi?

+Vurmak.

-Vurma özelliğinin sende de olmasını ister miydin?

+Evet.

-Peki vurma dediğin nasıl oluyor? Eliyle mi vuruyor yani?

+Kuyruğuyla. Böyle kuyruğunu alıyor havadan döndürerek atıyor.

-Ha sen de böyle kuyruğunla vurma isterdin yani.

+Evet.

-Onunla neler yapardın?

+Evet . O da benim evimde yaşardı. Onunla beraber yatağımda yatardım.

-Yatağını onunla paylaşırdın yani çok güzel. Başka ne yapardınız mesela?

+Hmmm Őey yapardık. Ben “Bana saldıran kişilere saldır.” derdim ona.

rretmene göre 2 okulda ciddi derecede problem davranış sergilemektedir. Diğer ocuklarla geçinememe, arkadaşlarına vurma, yaptığı hatalardan sonra suçluluk hissetmeme gibi. Anne bir dönem izlediği çizgi filmlerden etkilendiğini ve taklit ettiğini ifade etmiş ancak bu davranışlarını sürdürmediğini belirtmiştir. Ancak rretmenin ifadesiyle okulda problem davranışlar devam etmektedir. Çocuğun ifadesiyle izlediği karakterin Şiddet davranışlarını taklit ettiği ve bundan hoşlandığı görülmektedir. Annenin alışıyor olması ve çocuğunun çizgi film izlediği saatlerde evde olmaması nedeniyle çocuğun izledikleri konusunda yeterince denetim/kontrol geekleşmemektedir. ocuk olumsuz davranışları daha çok okulda sergilemektedir.

Tablo 3: ocuk 3’e ilişkin bulgular

Katılımcı	izgi film izleme zamanı/süresi	Ebeveyn denetimi/aracılığı	İzlediği ocuk kanalları	rretmen değerlendirmesi	Ebeveyn davranış gözlemi	çocukla görüşme
3	-Günde 1saat -Hafta içi okuldan önce	İzleyecek filmlere kendisi karar veriyor.	-Minika ocuk -TRT ocuk	-İyi (yeterli) yemiyor. -Utangaç ya da rkektir.	-Evde problem davranış sergilemiyor. -Küfür argo kelimeler kullanmaz. - ilek kız ve boynuzlu atlarla ilgili bir çizgi film var onları seviyor. - İzlediği karakterleri taklit ediyor. -Oyunlarını onların üzerine kuruyor.	-Blomm’u seviyor. -Blomm’un yerinde olmak istiyor. -Sevme sebebi, kötüleri ldryor. -En ok TRT çocuğu seyrediyor. -Oyuncaklarını izgi filmlerden daha çok seviyor. -Dışarıda oynamayı tercih ediyor.

Tablo 3’te araştırmaya katılan 3. Çocuğun, annesinin, rretmeninin ve kendisinin sorulara verdiği cevaplar verilmiştir.

Ç3 6 yaşında bir kız çocuğudur. Annesi lise mezunu ev hanımıdır. Öğretmenine göre Ç3 okulda sadece iyi (yeterli) yememe ve utangaç davranma gibi küçük problem davranışlar sergilemektedir. Aynı şekilde annede kızının evde problem davranış kategorisine girecek herhangi bir davranışı olmadığını ifade etmiştir. Kızının TRT Çocuk ve Minika Go kanallarını izlediğini Çilek Kız karakterini sevdiğini ve taklit ettiğini oyunlarını onun üzerine kurduğunu ifade etmiştir.

Ç3 Winx çizgi filminden Blomm karakterini sevdiğini onu sevmesinin nedenini ise Blomm'un kötülükleri sevmemesi olduğunu ifade etmiştir.

Ç3 öğretmeni ve annenin görüşlerine göre sakin ve uyumlu bir mizaca sahiptir. Annesinin ve kendi ifadeleriyle de izlediği ve sevdiği çizgi film ve karakterlerin şiddet veya olumsuz örnek oluşturacak davranışlar içermediği görülmektedir.

Tablo 4: Çocuk 4'e ilişkin bulgular

Katılımcı	Çizgi film izleme zamanı/süresi	Ebeveyn denetimi/aracılığı	İzlediği çocuk kanalları	Öğretmen değerlendirmesi	Ebeveyn davranış gözlemi	Çocukla görüşme
Ç4	Gün boyu izliyor. Sabahdan akşama kadar televizyon açık.	İzlenecek çizgi filme kendisi karar veriyor.	-Minika -TRT çocuk	-Aktif değil, yavaş hareket ediyor ya da düşük enerjilidir.	-Tükürme ve vurma huyu var. -Küfür ediyor. -Jett karakterini seviyor. -Keloğlan, Köstebekgiller, Arı maya izliyor. -Çizgi filmleri taklit ediyordu şimdi pek yok.	-TRT çocuk da Canım kardeşim izliyor. -Mine karakterini seviyor. -Okula gittiği için bu karakteri seviyor. -Karakterlerin hayali olduğunu biliyor. -Dışarıda oyun oynamayı ve oyuncaklarını tercih ediyor.

Tablo 4'te araştırmaya katılan 4. çocuğun, annesinin, öğretmenin ve kendisinin sorulara verdiği cevaplar verilmiştir.

Ç4, 5 yaşında bir kız çocuğudur, Annesi ilköğretim mezunu ve ev hanımıdır. Öğretmenine göre Ç4 okulda yavaş hareket eden aktif olmayan düşük enerjili bir çocuktur. Ancak annesine göre Ç4 evde hareketli ablasına vurma ve tükürme huyu olan zaman zaman küfür eden bir çocuk. Anne bu davranışlarını izlediği çizgi filmlere bağlamakta onları taklit ettiğini düşünmektedir. Kızının özellikle TRT Çocuk ve Minika Çocuk kanallarını izlediğini ifade etmiştir. Ç4 'ün çok fazla televizyon izlediğini hatta sabahdan akşama kadar televizyonun başından kalkmadığını, gece ikide uyusa dahi sabah erkenden kalkıp televizyon izlediğini ifade etmiştir. Kızının en fazla Hızlı Jett, Keloğlan, Köstebekgiller, Arı Maya çizgi filmlerini izlediğini ifade etmiştir. Öğretmeniyle beraber son dönemde önlem almaya çalıştıklarını ve etkisinin olduğunu ifade ediyor.

Ç4 ise çizgi film izlemeyi çok sevdiğini, Canım kardeşim filmi ve Mine karakterini çok sevdiğini ifade etmektedir. Mine karakterinin en sevdiği özelliğın okula gitmesi olduğunu ve okula gitmenin çok güzel olduğunu söylemiştir. Mine karakterinin hayali olduğunu bilmektedir. Gerçek hayatta olamayacağını ifade etmektedir. Dışarıda oynamayı ve oyuncaklarını televizyondan ve çizgi filmlerden daha çok sevmektedir.

Ç4 çizgi film izlemeyi sevmekte çok fazla televizyon izlemektedir. Annesinin ifadesiyle evde çok hareketli ve çevresine zarar veren bir karaktere sahip ancak okulda öğretmenin ifadesiyle çok hareketiz ve düşük enerjiye sahip bir çocuk. Ç4'ün okula gitmeyi çok sevdiği ifadelerinde ortaya çıkmaktadır.

Tablo 5: Çocuk 5'e ilişkin bulgular

Katılımcı	Çizgi film izleme zamanı/süresi	Ebeveyn denetimi/aracılığı	İzlediği çocuk kanalları	Öğretmen değerlendirmesi	Ebeveyn davranış gözlemi	Çocukla görüşme
Ç5	Günde yarım saat.	İzlenecek çizgi filme kendisi karar veriyor.	TRT çocuk	Mükemmel olmak zorunda hissediyor. -İnatçı, suratsız ya da titiz.	-Problem davranışı yok itiraz ve inatlaşma var. -İsim olarak ne izlediğini bilmiyorum. -Bazen şımarıklık	-Winx, Caillou, Pepe izlemeyi seviyor. -Sihir yapmayı istiyor. -Kahramanların hayal olduğunu biliyor. -Televizyon izlemeyi arkadaşlarına ve oyuncaklarına tercih

					var ama çizgi filmle alakalı olmadığını düşünüyor.	ediyor.
--	--	--	--	--	--	---------

Tablo 5'te araştırmaya katılan 5. çocuğun, annesinin, öğretmenin ve kendisinin sorulara verdiği cevaplar verilmiştir.

Ç5, 6 yaşında bir kız çocuğudur, Annesi ilköğretim mezunu ev hanımıdır. Öğretmenin ifadesine göre Ç5 kendini mükemmel olmak zorunda hissediyor ve inatçı bir tavrı var.

Annesi ise Ç5'in evde herhangi bir problem davranış sergilemediğini ancak inatlaşmayı sevdiğini ve itiraz etme huyu olduğunu belirtmektedir. Kızının çok fazla çizgi film seyretmediğini ve çizgi filmlerden etkilendiğini düşünmediğini de belirtmektedir. Çizgi filmlerde hayvanlı çizgi filmleri tercih ettiğini ve günde yarım saatten fazla çizgi film izlemediğini ifade etmektedir.

Ç5 Winx, Caillou, Pepe'yi sevdiğini ve canı sıkılmasını diye izlediğini belirtiyor. Çizgi filmlerdeki kahramanların hayali olduğunu ve gerçek hayatta olamayacağını ifade ediyor. Ç5 ilginç olarak çok fazla televizyon izlememesine rağmen arkadaşlarıyla dışarıda oynamak veya oyuncularla oynamak yerine televizyon izlemeyi tercih ettiğini belirtmiştir.

Tablo 6: Çocuk 6'ya ilişkin bulgular

Katılımcı	Çizgi film izleme zamanı/süresi	Ebeveyn denetimi/aracılığı	İzlediği çocuk kanalları	Öğretmen değerlendirmesi	Ebeveyn davranış gözlemi	Çocukla görüşme
Ç6	Günde en fazla bir saat.	İzlenecek çizgi filme aile beraber karar veriyor.	TRT çocuk	Bir süre boyunca oturamıyor, huzursuz veya hiperaktif.	-Bazen şiddet içerikli davranışlar ve kaba konuşmalar sergiliyor. -Harika kanatları izliyor. -Marsupilami, Keloğlan ve Cille'i izliyor. -Cille'i taklit ediyor.	-Harika kanatlardan Jett ve Marsu karakterlerini seviyor. -Kahramanca şeyler yaptıkları için bu karakterleri seviyor. -Karakterlerin gerçek olmadığını düşünüyor. -Dışarıda oynamayı ve oyuncularını tercih ediyor.

Tablo 6'da araştırmaya katılan 6. çocuğun, annesinin, öğretmenin ve kendisinin sorulara verdiği cevaplar verilmiştir.

Ç6, 6 yaşında bir erkek çocuğudur, Annesi üniversite mezunu ve çalışmaktadır. Öğretmenine göre Ç6 okulda yerinde duramayan, aşırı hareketli, hiperaktif bir çocuk. Annesi Ç6'nun bazen şiddet içeren davranışlar sergilediğini ve kaba konuşmalar yaptığını belirtiyor. Oğlunun TRT Çocuk kanalını izlediğini Harika Kanatlar, Marsupilami, Keloğlan ve Cille çizgi filmlerini sevdiğini ifade ediyor. Harika kanatlardan Jett karakterini sevdiğini söylüyor. Özellikle Cille'yi taklit ediyor oyunlarında filmdeki replikleri birebir yapıyor. Okul sürecinde günde en fazla 1 saat izliyor.

Ç6 Harika kanatlar ve Marsupilami çizgi filmlerini çok sevdiğini ifade ediyor. Harika kanatlar çizgi filminden Jett ve Jerome karakterlerini çok sevdiğini ifade ediyor. Karakterlerin hayali olduğunu biliyor. Dışarıda arkadaşlarıyla oynamayı ve oyuncularını televizyondan daha çok seviyor.

Tablo 7: Çocuk 7'ye ilişkin bulgular

Katılımcı	Çizgi film izleme zamanı/süresi	Ebeveyn denetimi/aracılığı	İzlediği çocuk kanalları	Öğretmen değerlendirmesi	Ebeveyn davranış gözlemi	Çocukla görüşme
Ç7	-Günde en fazla bir saat. -Hafta içi sabah izliyor.	İzlenecek çizgi filme aile beraber karar veriyor.	TRT çocuk	-İçine kapanık ya da kolay utanıyor. -Çok fazla küsüyor.	-Problem yok ama inatlaşma huyu var. -Üstesinden geliyor. -Çizgi film çok izlemiyor. -Belgesel seviyor. -Marsu izliyor. -Bazen konuşmaları taklit ediyor.	-Çok çizgi film izlemeyi sevmiyor. -Gözleri bozulabilirmiş. -Marsuyu seviyor. -Onun yerinde olsa paten ve bisiklet sürermiş. -Arkadaşlarını ve oyuncularını tercih ediyor.

Tablo 7'de araştırmaya katılan 7. çocuğun, annesinin, öğretmenin ve kendisinin sorulara verdiği cevaplar verilmiştir.

Ç7, 5 yaşında bir erkek çocuğudur, Annesi üniversite mezunu ve çalışmaktadır. Öğretmenine göre Ç7 okulda içine kapanık ve çabuk küsen bir kişiliğe sahiptir. Annesi Ç7'nin genel olarak evde problemsiz bir kişiliğe sahip olduğunu ama bazen inatlaşma huyu olduğunu belirtmiştir. Oğlunun çok fazla çizgi film izlemediğini daha çok belgesel tarzı programlar izlediğini belirtiyor.

Anne, "Çizgi film izleyeceği zaman TRT Çocuk'u izliyor. İngilizce kelimeler öğrendiği bir film var onu izlemeyi seviyor. İzlediklerini taklit ediyor örneğin izlediği filmde Anne yerine momo denildiğini duymuşsa bir süre böyle hitap ediyor bana. Evde TV izleme konusunda kesin kurallar var. 1 saatten fazla izleme yasak. Yapılması gerekenler, yatış saatine göre 1 saatten fazla olmuyor." demiştir.

Ç7 çizgi filmleri birazcık sevdiğini çok izlerse gözleri bozulacağını belirtmiş. Marsupilami çizgi filmi sevdiğini, bu çizgi filmi eğlenceli olduğu için sevdiğini. Bu çizgi film kahramanı ile beraber neler yapmak istediği sorulduğunda onunla beraber bisiklete binmek, kaykay yapmak isteyeceğini belirtmiştir.

Tablo 8: Çocuk 8'e ilişkin bulgular

Katılımcı	Çizgi film izleme zamanı/ süresi	Ebeveyn denetimi/ aracılığı	İzlediği çocuk kanalları	Öğretmen değerlendirmesi	Ebeveyn davranış gözlemi	Çocukla görüşme
Ç8	-Günde 1-1.5 saat izliyor. -Okul dönüşü aksam üzeri.	İzleneceği çizgi filme kendisi karar veriyor.	-Minika Çocuk -TRT çocuk	-Odaklanamıyor, uzun süre dikkatini veremiyor. -Bir süre boyunca oturamıyor, huzursuz veya hiperaktif. -Diğerlerinin onu dışladığını hissediyor. -Fazla suçlu hissediyor. -Duygu durumu ya da hissettikleri aniden değişiyor. -Çok fazla küsüyor. -Şüphelidir. -Yemin ediyor ya da müstehcen (uygun olmayan) bir dil kullanıyor.	-Problem yok ama baskın bir karakteri var. -Olumlu çizgi film karakterlerini izliyor. -İtfaiyeci Sam ve Totoyu seviyor. -Karakterleri taklit etmiyor.	-Caillou, Örümcek adam çizgi filmlerini izliyor en çok Batman ve Süperman karakterlerini seviyor. -Uçabildikleri için. Savaşmalarını ve düşmanları öldürmelerini seviyor. -Hayal olduklarını düşünmüyor. -Arkadaş ve oyuncakları tercih ediyor.

Tablo 8'de araştırmaya katılan 8. çocuğun, annesinin, öğretmenin ve kendisinin sorulara verdiği cevaplar verilmiştir.

Ç8 5 yaşında bir erkek çocuğudur. Annesi üniversite mezunu ve çalışmaktadır. Öğretmenine göre Ç8 okulda çeşitli problem davranışlar sergilemektedir. Örneğin; Odaklanamama, uzun süre dikkatini verememe, bir süre boyunca oturamama, huzursuz veya hiperaktif davranışlar, diğerlerinin onu dışladığını hissetme, fazla suçlu hissetme, duygu durumu ya da hissettikleri aniden değişmekte, çok fazla küsmekte, şüpheli, yemin etmekte ya da müstehcen (uygun olmayan) bir dil kullanmaktadır.

Annesi ise Ç8'in evde problem davranışının olmadığını sadece baskın bir karaktere sahip olduğunu, hep kendi isteklerinin olmasını istediğini belirtiyor. Genelde olumlu çizgi filmleri izlediğini, bu konuda seçici davrandığını bu yüzden de olumsuz etkilenmenin olmadığını ifade etmiştir. En çok Minika ve TRT Çocuk kanallarını izlediğini ve İtfaiyeci Sam ve Otobüs Tayo'yu izlemeyi sevdiğini söylemiştir. Çocuğunun bu karakterlerle kendini özdeşleştirdiğini düşünmemektedir.

Çocuk ile yapılan görüşmede Ç8 Batman, Süperman, Örümcek Adam ve Caillou filmlerini sevdiğini en çok Batman ve Süperman çizgi filmlerini izlediğini belirtmiştir. Bu karakterlerin yerinde olmak istediğini belirten Ç8 onların yerinde olsa neler yapacağını şu şekilde ifade etmiştir.

-Diyelim sen Batman'in yerinde olsan ne yapardın?

+Eveett düşmanlarla savaşırdım, evlerine gidip öldürürdüm düşmanları.

-Peki en çok nesini seviyorsun Batman ile Süperman'in?

+Süperman'in gözünden ateş çıkıyor, Batman'in de silahı ve kılıcı var.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Sekiz okulöncesi öğrencisi, onların ebeveynleri ve 2 okulöncesi öğretmeni ile yürütülen araştırma sonucunda çocukların çizgi film izleme süreleri, izledikleri çizgi film türleri ve içerikleri, ebeveynlerin kontrol durumu ve bilinç düzeyleri, çizgi filmlerin davranışlarına etkisi konusunda 8 vaka ayrı ayrı tartışılmıştır. Bulgular sonucunda çocukların izledikleri çizgi filmlerin tür ve içeriklerinin, rol model alma

durumlarının, çocukların sosyal ve duygusal yaşantısında önemli etkileri olduğu tespit edilmiştir. Araştırmanın bu bölümünde, çocukların çizgi film izleme durumu ve sergiledikleri davranışlar, alanyazın bağlamında tartışılmıştır.

6 yaşındaki Ç1 öğretmenin okuldaki gözlemlerine göre çeşitli sorunlar yaşamaktadır. Beslenme problemi, şaşkın davranışlar, fikirlerini kendine saklaması, içine kapanıklık, utangaç ya da ürkeklik, kimi zaman çevresine boş boş bakması, inatçı tavırlar, aktif olmaması, yavaş hareket etmesi gibi problemler okulda gözlemlenirken, Ç1 annesinin ifadesiyle evde problemsiz bir kişiliği sahiptir. Ayrıca, Ç1'in izlediği televizyon kanalları, izlediği çizgi film türleri konusunda anne ve çocuğun ifadeleri arasındaki çelişki olduğu görülmektedir. Annenin çocuğun izlediği kanalları bilmediği ve sevdiği çizgi film ve karakterleri konusunda fikir sahibi olmadığı görülmektedir. Ebeveyn aracılığı olarak tabir edilen ebeveynlerin çocukların televizyon izlemeleri üzerine destek, kontrol ve denetim mekanizması geliştirmesi durumu bu vakada yeterince söz konusu değildir. Warren (2001), ebeveyn aracılığını "anne babanın çocukları için sunulan içeriği yorumlama, kontrol etme ve denetleme için kullandığı her hangi bir teknik" olarak tanımlamaktadır. Ebeveyn aracılığı çocukların medyadan olumsuz etkilenmelerinin önüne geçmek amacıyla kullanılabilir bir tekniktir. Ayrıca, Ç1 6 yaşında olmasına rağmen sevdiği Pepee karakterinin gerçek olduğunu düşünmektedir. Bu yaş grubu çocukların hayal ile gerçek ayrımını yapamamaları normal kabul edilmesine rağmen ancak bu yaşlardan itibaren hayal gerçek ayrımı konusunda çocukların beceri sahibi olması gerekmektedir. Gerçek düş ayrımını yeterince yapamayan çocukların izledikleri şiddet sahneleri nedeniyle duygusal ve sosyal gelişimlerinde sorunlar yaşanacağı (Essays, 2013) göz önünde bulundurulduğunda konunun önemi ortaya çıkmaktadır. Ç1'in ifadesiyle izlediği çocuk kanalları ve çizgi filmlere bakıldığında bu yayınlarda olumsuz örnek oluşturacak içeriklerin bulunmadığı görülmektedir. Ayrıca günlük televizyon izleme süresinde makul düzeyde kabul edilebilir. Ancak, öğretmeni tarafından belirtilen problem davranışlarının neden ve nasıl ortaya çıktığını anlamak için okulda uzun süreli gözlem yapmak gerekmektedir.

6 yaşındaki Ç2 öğretmenin ifadesiyle okulda ciddi sorunlar yaşamaktadır. Bu sorunlar arkadaşlarıyla çok tartışma, bazı düşüncelere zihnini kapatma, bazı takıntıları bulunma, diğer çocuklarla geçinememe, yaptığı hatalarından sonra suçluluk hissetmeme, birçok kavgaya karışma, inatçı bir kişiliği sahip olma, diğerlerini çok sinirlendirme olarak söylenebilir. Annesi ise oğlunun inatçı kişiliğe sahip olduğunu ancak bunun arkadaşlarını rahatsız edecek düzeyde olmadığını ifade etmiştir. Çocuğun en çok sevdiği çizgi filmi ve karakter Marsupilami'dir. Marsupilami, uzun kuyruğunu silah olarak kullanarak kötülerle savaşan bir karakterdir. Anne, oğlunun bir dönem bu çizgi filmde çok etkilendiğini onun gibi davranıp onun çıkardığı sesleri çıkardığını ifade etmektedir. Ancak bu huyundan vazgeçtiğini söylemektedir. Çocukla yapılan görüşmede ise bu karakterin çocuk için hala çok önemli olduğu ve onun gibi davranmaya devam ettiği anlaşılmaktadır. Ç2 izlediği hayali kahramanının en sevdiği yanının kuyruğuyla vurması olduğunu ve bu özelliğinin kendisinde de olmasını istediğini, beraber olsalar kendisine saldıran kişilere onun saldırmamasını isteyeceğini belirtmiştir. Ç2 izlediği şiddet içerikli sahnelerden olumsuz etkilenmekte ve gündelik hayatında taklit etmektedir. Öğretmenin okulda gözlemlendiği uyumsuz ve şiddet içeren davranışlarında izlediği çizgi filmlerin etkisinin olabileceği düşünülmektedir. Her iki ebeveyninde çocuğun televizyon izlediği vakitlerde çalışıyor olması nedeniyle kontrolsüz/denetimsiz televizyon izleme gerçekleşmektedir. Bu nedenle Ç2 evde problem davranış sergilemese de okulda çeşitli sosyal ve psikolojik sorunlar yaşamaktadır. Amerika Birleşik Devletleri'nde çizgi filmlerin çocukların davranışları üzerine etkisinin incelendiği araştırmalarda, ebeveyn denetimi olmadan kontrolsüz izleme ve şiddet içerikli çizgi filmlerin izlenmesinin çocukların sosyal ve duygusal gelişimlerini olumsuz etkilediği ve önemli davranışsal sorunlara sebep olduğu bulunmuştur (Drinka, 2013; Essays, 2013).

6 yaşındaki Ç3 okulda sadece yeterli yememe ve utangaç davranma gibi küçük sorunlar yaşamaktadır. Ç3'ün annesi de kızının evde sakin bir mizaca sahip olduğunu, problem olarak gösterilebilecek bir davranışının olmadığını ifade etmiştir. Ç3'ün izlediği çizgi filmler, sevdiği karakterler ve televizyon izleme süresi incelendiğinde televizyon ve izlediği yayınlar kaynaklı bir sorun olmadığı görülmektedir. Ç3'ün izlediği bazı karakterleri hayali olarak oyunlarına kattığı anlaşılmaktadır. Bu karakterlerin ve kurulan oyunların şiddet veya herhangi bir şekilde olumsuz örnek oluşturacak davranış içermediği tespit edilmiştir. Annenin televizyon izleme konusunda kontrol ve denetimi olduğu da görülmektedir. Mendoza'nın (2009) etkin aracılık (active mediation) olarak tanımladığı ebeveynin tam kontrolünün ve desteğinin olduğu aracılık yöntemi uygulandığında ve nitelikli çizgi filmlerin izlenmesi sağlandığında çocuğun sosyal, duygusal ve dil gelişimine önemli katkılarının olduğu görülmektedir (Yağlı, 2013; Büyükbakkal, 2007).

5 yaşındaki Ç4 diğer vakaların aksine okulda problem yaşamayan sadece fazla aktif olmayan bir çocuktur. Ç4 annesinin ifadesiyle evde çok hareketli, ablasına vurma ve tükürme huyu olan ve zaman zaman küfür eden bir çocuktur. Anne Ç4'ün çok fazla televizyon izlemesinden şikâyet etmektedir. Annenin

tabiriyle Ç4 sabahtan akşama kadar televizyonun başından kalkmamaktadır. İzlediği çizgi filmlerden olumsuz yönde etkilendiğini de söylemektedir. Anne öğretmeniyle beraber son zamanlarda önlem almaya çalıştıklarını ve yavaş yavaş işe yaramaya başladığını ifade etmektedir. Yapılan araştırmalarda da, şiddet ve olumsuz içerikli medya ürünleri seyretmenin yanı sıra uzun süre televizyon karşısında kalmanın da çocuklarda bazı sorunları tetiklediği belirtilmektedir. Örneğin, uzun süre televizyon başında pasif kalan çocuklarda dikkat ve refleks yeterince gelişmemekte ve bu çocuklarda olumsuz düşünce kalıpları oluşmaktadır. Ayrıca, bu çocuklar fazla acımasız ve tehlikeli dünya algısı, daha fazla şiddet algısına, daha fazla suç korkusuna sahip olma riskiyle karşı karşıyadırlar (DeGaetano, 1998; Taylan, 2011). Tüm bu nedenlerle, ebeveynlerin çocuklarının uzun süre televizyon başında kalmamaları konusunda daha hassas olmaları gerekmektedir. Ç4 izlediği çizgi filmler arasında en çok “Canım Kardeşim” filmini ve Mine karakterini sevdiğini ifade etmektedir. Mine karakterini sevmeye nedenini ise Mine’nin okula gitmesine bağlamaktadır. Ç4 konuşmalarında sürekli okulu çok sevdiğinden bahsetmektedir. Ç4’ün izlediğini belirttiği çizgi filmler dikkate alındığında şiddet veya olumsuz örnek oluşturabilecek davranışlar içeren çizgi filmler bulunmamaktadır. Ancak günlük televizyon izleme süresi çok fazla olması nedeniyle uzun süre televizyon başında hareketsiz kaldıktan sonra evde aşırı hareket etme isteği ve çevresindekilere rahatsızlık vermesi söz konusu olabilir. Okulda sakin evde ise hırçın bir mizaca sahip olma nedeni okulu ve öğretmeni çok sevmesi ve Mine’yi model alması ile ilişkilendirilebilir.

6 yaşındaki Ç5 mükemmeliyetçi bir yapıya sahip ve inatçı tavırlar sergilemektedir. Annesi de aynı şekilde kızının itiraz etme huyunun olduğunu ve inatlaşmayı sevdiğini söylemiştir. Ç5 çok fazla çizgi film izlememektedir. İzleme süresi günde yarım saati geçmemektedir. Okulda ve evde herhangi bir problem davranış sergilemeyen Ç5’in izlemiş olduğu çizgi filmlerin de sorun içermediği görülmektedir.

6 yaşındaki Ç6 öğretmenin ifadesiyle okulda yerinde duramayan, aşırı hareketli, hiperaktif bir çocuktur. Annesi de Ç6’nın evde bazen şiddet içeren davranışlar sergilediğini ve kaba/argo konuşmalar gerçekleştirdiğini söylemektedir. Günlük televizyon izleme süresi 1 saati geçmeyen Ç6’nın izlediği çizgi filmlerin bazılarında şiddet unsurları ve olumsuz örnek oluşturabilecek davranışlar olduğu görülmektedir. Ç6’nın bu tarz çizgi filmleri repliklerini ezberleyecek, günlük hayatta taklit edecek kadar takip ettiği düşünüldüğünde sosyal yaşamında olumsuz etkilenme kaçınılmaz hale gelmektedir. Yapılan araştırmalarda çocukların izlediği karakterleri gündelik hayatlarında taklit ettikleri görülmektedir. İzledikleri şiddet öğeleri nedeniyle duyarsızlaşan ve şiddeti içselleştiren çocuklar ileriki süreçte önemli sorunlar yaşamakta, saldırgan davranışlar sergileyebilmektedir (İnan, 2013; Kızmaz, 2006; Anderson ve diğerleri, 2003; Krahe ve diğerleri, 2011). Örneğin, Kızmaz (2006) şiddet davranışı gösteren çocukların sorgularında “Doğuştan Katil Doğanlar” ve “Kurtlar Vadisi” gibi yoğun şiddet içeren yapımları izledikleri ve bu yapımlardaki karakterlerden etkilendiklerini söylemektedir.

5 yaşındaki Ç7 içine kapanık ve çabuk küsen bir karaktere sahiptir. Annesinin ifadesiyle evde problemsiz bir kişiliğe sahiptir ancak bazen inatlaşma huyu bulunmaktadır. Ç7 fazla çizgi film izlememektedir. Televizyonda daha çok belgesel tarzı programlar izleyen Ç7 yabancı dil öğretimiyle ilgili videolar da izlediğini belirtmiştir. Evde televizyon izleme süresi ve izleyeceği programlar konusunda kesin kurallar olduğunu belirten anne, oğlunun herhangi bir şekilde televizyondan olumsuz etkilenmediğini düşündüğünü ifade etmiştir. Ç7, Marsupilami çizgi filmini bazen izlediğini, izleme sebebi olarak da eğlenceli bulduğunu ifade etmiştir. Bu çizgi film karakteri ile ilgili karakterin olumsuz yönleri hakkında bir bildirimde bulunmamıştır. “Onunla neler yapmak isterdin?” sorusuna “beraber bisiklete binmek, kaykay yapmak isterdim” diye cevap vermiştir. Bu vakada çocuğun televizyon izlemesi konusunda ebeveynlerin sıkı kontrol/denetiminin olduğu ve doğru yönlendirmelerin çocuk üzerinde işe yaradığı görülmektedir. Aynı çizgi filmde 2 çocuğun farklı çıkarımlar yaptıkları ve farklı olarak etkilendikleri görülmektedir. Browne (1999), ebeveynlerin gerçekleştirdiği doğru süpervizyonun yani etkin aracılığın çocukların bakış açılarının olumlu açıdan değiştirebileceğini, ekranda izledikleri metinleri beğenme, değerli kılma ve düzeyini belirleme konusunda değerlendirme yapabilmelerine yani eleştirel medya okuryazarlığı becerilerini geliştirmelerine yardımcı olabileceklerini belirtmiştir.

5 yaşındaki Ç8 öğretmenin ifadesiyle okulda çok fazla sorun yaşamaktadır. Örneğin odaklanamama, uzun süre dikkatini verememe, bir süre boyunca oturamama, huzursuz veya hiperaktif davranışlar, diğerlerinin onu dışladığını hissetme, fazla suçlu hissetme, duygu durumu ya da hissettikleri aniden değişmekte, çok fazla küsmekte, yemin etmekte ya da müstehcen (uygun olmayan) bir dil kullanmaktadır. Annesi ise Ç8’in evde problem davranışının olmadığını sadece baskın bir karaktere sahip olduğunu, hep kendi isteklerinin olmasını istediğini belirtmiştir. Ç8’in genelde olumlu çizgi filmleri izlediğini, bu konuda seçici davrandığını bu yüzden de olumsuz etkilenmenin olmadığını ifade etmiştir. Ç8 ile yapılan görüşmede ise Batman, Süperman, Örümcek Adam ve Caillou çizgi filmlerini sevdiğini bunlar arasında en çok Batman ve Süperman karakterlerini çok sevdiğini belirtmiştir. Ç8 ile bu karakterler hakkında yapılan konuşmada Düşman, Öldürme, Ateş, Silah, Kılıç kavramlarını çok sık kullandığı

görülmektedir. Annenin çalışıyor olması ve Ç8'in televizyon izleme saatlerinde kontrolü dışında olması nedeniyle çocuğun ne izlediği konusunda yeterince fikri olmadığı bu yüzden de gerekli denetim/kontrol mekanizmasının işlemediği görülmektedir. DeGaetano (1998), televizyonun, bireysel çalışmalarda başarılı olmak için gerekli olan dikkatini toplama içsel yeteneğinin gelişmesini engellediğini belirtmektedir. Aynı şekilde çocuklar izledikleri çizgi filmlerdeki olumsuz dili, küfür ve argoyu da günlük konuşmalarına aktarmaktadırlar (Yağlı 2013).

Elde edilen bulgular neticesinde aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

- Sekiz farklı vakanın öğretmen, ebeveyn ve çocuğun ifadeleriyle değerlendirilmesi sonucunda 1 çocuk dışında diğerlerinin tümünde çocuklarının çizgi film izlemesi konusunda ebeveyn denetim ve kontrolünün yeterli seviyede olmadığı ortaya çıkmıştır.
- Sekiz çocuktan 5 tanesi izledikleri çizgi filmlerdeki şiddet öğeleri ve olumsuz örnek oluşturabilecek davranışlar ve uzun süre televizyon başında kalma nedeniyle okul ve evde çeşitli düzeylerde sorunlar yaşamaktadırlar.
- Evde veya okulda sorun yaşayan 5 vakadan 4 tanesinde ebeveynler çocuklarında herhangi bir problem davranış olduğunu kabul etmemektedirler.
- Problem davranış tespit edilen 5 vakadan 4 tanesinde yoğunlukla okulda 1 tanesinde ise evde problem davranış sergilediği görülmektedir.
- Özellikle çalışan annelerin çocuklarında televizyon izlemesine dayalı problem davranış olduğu görülmüştür.
- Sekiz vakanın tamamında ebeveynlerin çocukların izlediği televizyon kanalları, izlediği çizgi filmler, sevdiği karakterler konusunda net olarak cevap veremedikleri gözlemlenmiştir.
- Sekiz çocuktan yedisi dışarıda arkadaşlarıyla oynamayı ve oyuncaklarıyla oynamayı televizyona tercih etmiştir. Sadece 1 çocuk televizyonu tercih edeceğini belirtmiştir.
- Sekiz çocuktan 3 tanesi izlediği karakterlerin gerçek olabileceğini düşünürken 5 tanesi bu karakterlerin hayal olduğunu bildiğini ifade etmiştir.

KAYNAKÇA

- ADAK-ÖZDEMİR, A., ve Ramazan, O. (2012). "Çizgi filmlerin çocukların davranışları üzerindeki etkisinin anne görüşlerine göre incelenmesi", *M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, S. 35, s. 157-173.
- ANDERSON, C.A., Berkowitz, L., Donnerstein, E., Huesmann, L.R., Johnson, J.D., Linz, D., Malamuth, N.M., ve Wartella, E. (2003). "The influence of media violence on youth", *Psychological Science in the Public Interest*, S. 4(3), s. 81-110.
- AYRANCI, Ü., Köşgeroğlu, N., ve Günay, Y. (2004). "Televizyonda çocukların en çok seyrettikleri saatlerde gösterilen filmlerdeki şiddet düzeyi", *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, S. 5, s. 133-140.
- AUSTİN, E., ve Johnson, K. (1997). "Effects of general and alcohol specific media literacy training on children's decisionmaking about alcohol." *Journal of Health Communication*, S. 2, s. 17-42.
- BANDURA, A. (1965). "Influence of models' reinforcement contingencies on the acquisition of imitative responses", *Journal of Personality and Social Psychology*, S. 1, s. 589-595.
- BANDURA, A. (1977). *Social Learning Theory*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.
- BİNARK, M., Bek, M. G., (2007). *Eleştirel medya okuryazarlığı, Kuramsal yaklaşımlar ve uygulamalar*, Kalkedon Yayınları.
- BROWNE, N. (1999). *Young children's literacy development and the role of televisual texts*, New York, NY: Falmer Press.
- BROWN, J.D., ve Bobkowski, P.S. (2011). "Older and newer media: Patterns of use and effects on adolescents' health and well-being", *Journal of Research on Adolescence* S. 21(1), s. 95-113.
- BÜYÜKBAYKAL, G. (2007). "Televizyonun çocuklar üzerindeki etkileri", *İstanbul Üniversitesi-İletişim Fakültesi Dergisi*, S. 28, s. 31-44.
- CHANDLER, C., ve Recker, E. (2011). "Using media to broaden students' knowledge about career choices", *Techniques: Connecting Education and Careers*, S. 86(8), s. 48-50.
- DRİNKA, G. (July 2013). When the media is the parent. 20 Şubat 2016 tarihinde <https://www.psychologytoday.com/blog/when-the-media-is-the-parent/201307/violent-cartoons-and-aggressive-preschoolers> linkinden indirilmiştir.
- ESSAYS, UK. (November 2013). The effect of cartoon violence on preschoolers psychology essay. 20 Şubat 2016 tarihinde <http://www.ukessays.com/essays/psychology/the-effect-of-cartoon-violence-on-preschoolers-psychology-essay.php?cref=1> linkinden indirilmiştir.
- FLORES-KOULİSH, S. (Apr 30-May 4, 2010). *Practicing critical media literacy education: Developing a community of inquiry among teachers using popular culture*, Paper presented at the Annual Meeting of the American Educational Research Association (Denver, CO), ss. 1-18.
- DEGAETANO, G. (1998). *Visual media and young children's attention spans*. 3 Mart 2013 tarihinde <http://users.stargate.net/~cokids/VisualMedia.html> linkinden indirilmiştir.
- DEVECİ, H., Karadağ, R., ve Yılmaz, F. (2008). "İlköğretim öğrencilerinin şiddet algıları", *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, S. 7(24), s. 351-368.
- GÜLTEPE, N. (2016). "Reflections on high school students' graphing skills and their conceptual understanding of drawing chemistry graphs", *Educational Sciences: Theory and Practice*, S. 16(1), s. 53-81.
- HUANG, H., Jun Sung Hong, J.S., ve Espelage, D.L. (2012). "Understanding factors associated with bullying and peer victimization in Chinese schools within ecological contexts", *Journal of Child and Family Studies*, (published online, Ağustos 2012).
- IRVING, L., ve Berel, S. (2001). "Comparison of media-literacy programs to strengthen college women's resistance to media images", *Psychology of Women Quarterly*, S. 25, s. 103-111.
- IRVING, L. M., Dupen, J., ve Berel, S. (1998). "A media literacy program for high school females", *Eating Disorders*, S. 6(2), s. 119-131.
- İNAN, H. (2016). Çocuklarda problem davranışlar ve ailelerin desteklenmesi, (Ünite 7, 181-211). A. Arıkan & B. Dinç. *Aile Eğitimi*. Anadolu Üniversitesi, Açık Öğretim Fakültesi, Çocuk Gelişimi Önlisans Programı. Eskişehir Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir.

- İNAN, H. (2015c). Erken çocukluk dönemi çocuklarına yönelik televizyon içeriklerinin aile & çocuk gelişimi bağlamında değerlendirilmesi. *TRT 4. Uluslararası Çocuk Medyası Konferansı*, 23-24 Kasım 2015, İstanbul.
- İNAN, T. (2014). "Medya okuryazarlığı: Ortaokul öğrencilerinin ebeveynlerinin televizyon ve internete ilişkin tutum ve davranışlarının incelenmesi". *The Journal of International Social Research*, S. 7(35), s. 813-830.
- İNAN, T. (2015a). "Examining attitudes and behaviours of secondary school students in terms of internet use and media literacy process", *E-International Journal of Educational Research*, S. 6(2), s. 1-20.
- İNAN, T. (2015b). "Eğitim fakültesi öğrencilerinin medya okuryazarlığına ilişkin görüşleri", *EKEV Akademi Dergisi*, S.19(62), s. 289-306.
- İNAN, T. (2013). *Medya okuryazarlığı sürecinde medya, çocuk ve ebeveyn ilişkisi: Ortaokul öğrencilerinin ve ebeveynlerinin televizyon ve internet kullanımlarına ilişkin tutum ve davranışlarının incelenmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Dumlupınar Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- JANSSEN, I. Boyce, W.F., ve Pickett, W. (2012). "Screen time and physical violence in 10 to 16-year-old Canadian youth", *Int J Public Health*, S. 57, s. 325-331.
- KARACA, Y., Pekyaman, A., ve Güney, H. (2007). "Ebeveynlerin televizyon reklam içeriklerinin çocuklar üzerindeki etkilerini etik açıdan algılamalarına yönelik bir araştırma", *Sosyal Bilimler Dergisi*, S. 9(2), s. 233-250.
- KARAYAĞIZ-Muslu, G., & Bolışık, B. (2009). "Çocuk ve gençlerde internet kullanımı", *TAF Preventive Medicine Bulletin*, S.8(5), s. 445-450. www.korhek.org
- KIZMAZ, Z. (2006). "Okullardaki şiddet davranışının kaynakları üzerine kuramsal bir yaklaşım", *C.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi*, S. 30(1), s. 47-70.
- KRAHE, B., Möller, I., Huesmann, L.R., Kirwil, L., Felber, J., ve Berger, A. (2011). "Desensitization to media violence: links with habitual media violence exposure, aggressive cognitions, and aggressive behavior", *Journal of Personality and Social Psychology*, S. 100(4), s. 630-646.
- KURUOĞLU, H. (2013). *Televizyonun çocuklar üzerindeki olumsuz etkileri*. Ocak 2013 tarihinde <http://www.Cocukaile.Com/lcsayfa.aspx?Kodal=446> linkinden indirilmiştir.
- MARTİNS, N., ve Wilson, B.J. (2012). "Social aggression on television and its relationship to children's aggression in the classroom." *Human Communication Research*, S. 38, s. 48-71.
- MENDOZA, K. (2009). "Surveying parental mediation: Connections, challenges and questions for media literacy", *Journal of Media Literacy Education*, S. 1(1), s. 28-41.
- MCBRIEN, J.L. (1999). "New texts, new tools: An argument for media literacy", *Educational Leadership*, S. 57(2), s. 76-79.
- MÖLLER, I., Krahe, B., Busching, R., ve Krause, C. (2012). "Efficacy of an intervention to reduce the use of media violence and aggression: An experimental evaluation with adolescents in Germany", *Journal of Youth Adolescence*, S. 41, s. 105-120.
- PAGE, R.M., Piko, B.F., Balazs, M.A., ve Struk, T. (2011). "Media literacy and cigarette smoking in Hungarian adolescents." *Health Education Journal*, S. 70(4), s. 446-457.
- PİRAN, N., Levine, M., ve Irving, L. (2000). "GO GIRLS! Media literacy, activism, and advocacy Project", *Healthy Weight Journal*, S. 14(6), s. 9-90.
- PURUGGANAN, O.H., Stein, R.E.K., Silver, E.J., ve Benenson, B.S. (2000). "Exposure to violence among urban school-aged children: It is only on television?", *Pediatrics*, S. 106(4), s. 949-953.
- SALÉEM, M., Anderson, C.A., ve Gentile, D.A. (2012). "Effects of prosocial, neutral, and violent video games on college students' affect." *Aggressive Behavior*, S. 38, s. 263-271.
- SHIELDS, M. K. ve Behrman, R. E. (2000). "Children and computer technology: Analysis and recommendations", *The Future of Children*, 10(2), 4-30. 2010 tarihinde <http://www.futureofchildren.org> linkinden indirilmiştir.
- SNAPP, S., Hensley-choate, L., ve Ryu, E. (2012). "A body image resilience model for first-year college women", *Sex Roles*, S. 67(3-4), s. 211-221.
- STEINHAEUER, J. (2008, November 26). "Verdict in MySpace suicide case." *New York Times*, p. A25.
- TAYLAN, H.H. (2011). "Televizyon programlarındaki şiddetin yetiştirme etkisi: Konya lise öğrencileri üzerine bir araştırma", *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, S. 26, s. 355-367.
- TEMİZYÜREK, F., ve Acar, Ü. (2014). "Çizgi filmlerdeki subliminal mesajların çocuklar üzerindeki etkisi", *Cumhuriyet International Journal of Education-[CIJE]*, S. 3(3), s. 25-39.
- TÜRKKENT, E. (2012). Okul öncesi dönem çocuklarının televizyondan etkilenmeleri konusunda anne ve öğretmen görüşleri. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İlköğretim Anabilim Dalı / Okul Öncesi Eğitimi Programı. Yüksek Lisans Tezi.
- TÜRKMEN, N. (2012). "Çizgi filmlerin kültür aktarımındaki rolü ve Pepee", *Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, S. 36(2), s. 139-158.
- WARREN, R. (2001). "In words and deeds: Parental involvement and mediation of children's television viewing", *Journal of Family Communication*, S. 1, s. 211-231.
- WATT, D. (2012). "The urgency of visual media literacy in our post-9/11 world: Reading images of Muslim women in the print news media." *Journal of Media Literacy Education*, S. 4(1), s. 32-43.
- YAĞLI, A. (2013). "Çocuğun eğitiminde ve sosyal gelişiminde çizgi filmlerin rolü: Caillou ve Pepee örneği", *Turkish Studies-International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, S. 8(10), s. 707-719.
- YOKOTA, F., & Thompson, K.M. (2000). "Violence in g-rated animated films", *Medicine and the Media*, S. 282(20), s. 2716-2720.